

УДК 371.134:796.015

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА ЯК СКЛАДОВА ДЕОНТОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПЕДАГОГА

Стельмах Н.В.

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського

Досліджено теоретичні питання педагогічної етики. Обґрунтовано актуальність теми. Простежено генезис розвитку етичних проблем протягом багатьох століть. Розкрито сутність основних категорій педагогічної етики. Визначено умови розвитку етичної поведінки педагога.

Ключові слова: етика, педагогічна етика, професійний обов'язок, педагогічна справедливість, педагогічні честь і совість, педагогічний авторитет.

Постановка проблеми. Актуалізація проблеми всебічного та гармонійного розвитку особистості загострює питання морально-гуманістичного виховання підростаючого покоління, яке зможе забезпечити педагог-фахівець з високою моральністю, основою якої є етичні норми та правила. Тому сучасні процеси

демократизації та гуманізації освітнього простору ставлять високі вимоги не тільки до змісту освіти, а й до педагогів, до їх фахової підготовки та етично-моральних якостей. Володіння вчителем основами педагогічної етики підніме рівень його морально-педагогічної підготовки, допоможе з гуманістичних позицій вирішувати

складні завдання навчання, виховання та розвитку дітей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. З давніх часів етичні проблеми хвилювали людство. Тому вони знаходилися в полі зору філософів, психологів, педагогів, громадських діячів протягом багатьох століть. Так, у античні часи вагомий внесок у розробку етичних засад зробили давньогрецькі філософи Демокрит, Платон, Арістотель. У їх працях розкривається суспільна природа моралі, моральна природа відносин вихователя з вихованцями, наголошується на необхідності врахування у вихованні природи дитини.

У період Відродження етичні ідеї знаходять своє відображення у працях видатних учених-гуманістів: Вітторіно да Фельтре, Луїса Вівеса, Еразма Роттердамського, Франсуа Рабле, Мішеля Монтеня, які закликали до прищеплення дитині загальнолюдських цінностей: гуманності, гідності, милосердя, співчуття та співпереживання до ближнього та наголошували на необхідності теплоти та душевності у відносинах педагогів та їх вихованців.

Розробку етичних питань ми знаходимо у працях Я. Коменського, І. Песталоцці, А. Дістервега, Ж.-Ж. Руссо. У своїх творах та в безпосередній роботі з дітьми вони пропагували та реалізували принципи гуманізму та демократизму у взаємодії з ними.

Подальший розвиток етичних ідей здійснювали як зарубіжні, так і вітчизняні просвітителі, педагоги, громадські діячі, зокрема Г. Сковорода, М. Пирогов, К. Ушинський, О. Духнович, Б. Грінченко, П. Грабовський, М. Коцюбинський, Л. Українка та ін. Вони утверджували цінність людини, а совість, добро, справедливість проголошували основними її чеснотами.

У ХХ столітті педагогічна етика набула домінуючого статусу в педагогічних системах, створених Ш. Амонашвілі, М. Гузиком, О. Захаренком, В. Караковським, В. Сухомлинським, М. Щетініним, в основі яких – етико-гуманістичні засади.

По мірі розвитку суспільства, змінювалися у бік підсилення вимоги до морального обличчя людини. У зв'язку з цим збільшився інтерес і до етичних проблем. Сучасні їх дослідники Р. Апрусія, А. Гусейнов, А. Зеленкова, В. Малахов, В. Наумчик, Л. Попов розглядають мораль як суспільне явище, висвітлюють питання щастя, любові, справедливості, сенсу життя тощо, аналізують низку сучасних етичних проблем.

У наукових доробках Г. Васяновича, І. Синиці, В. Писаренко та І. Писаренка, Є. Савченко, Л. Шевченко, А. Шемшуриної, В. Чернокозової та І. Чернокозова та інших обґрунтовується педагогічна мораль та її принципи, розглядаються моральні проблеми педагогічної діяльності та відносин, значна увага приділяється розробці нормативних етико-педагогічних вимог до вчителя.

Аналіз літературних джерел засвідчує відсутність єдиного наукового підходу до розуміння етичних проблем, їх завдань, функцій, тому визначають їх з різних позицій.

Так, Л. Попов завдання етики вбачає у дослідженні сутності моралі та координуванні її дослідження різними науками.

Учений В. Малахов розглядає мораль як суспільне явище, як феномен культури, як форму світовідношення, виділяє актуальні етичні завдання: подолання марксистської методологічної схеми в етиці і закріплення цієї науки на основі продуктивної філософської культури; обґрунтування системи моральних норм і цінностей.

Сучасний науковець Л. Шевченко визначає завдання педагогічної етики: дослідження теоретичних проблем педагогічної моралі; розроблення проблем моральних аспектів педагогічної праці; визначення вимог до морального обличчя вчителя; вивчення особливостей моральної свідомості педагога; розроблення питань морального виховання і самовиховання.

Незважаючи на деякі відмінності у розумінні сутності, функцій, завдань етики, науковці однак стайні в питанні етичних вимог до педагога: педагог повинен бути високоморальною особою та дотримуватися у взаємодії з дітьми етичних вимог, принципів, норм.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У наукових доробках учених увага акцентується на сутності етики та педагогічної етики, простежується генезис етичних ідей протягом століть; з різних методологічних позицій визначені завдання та функції етики; обґрунтовується система моральних норм і цінностей; розглядаються моральні проблеми діяльності педагога та етичні вимоги до нього.

У статті, з точки зору досягнень сучасної науки та вимог суспільства до сучасного вчителя, розкривається зміст основних етичних категорій та умови формування етичної поведінки педагога в умовах сьогодення.

Мета статті: розкрити сутність основних етичних категорій та визначити умови формування етичної культури педагога.

Виклад основного матеріалу. На основі аналізу літератури можна зробити висновок, що етика – філософська наука, яка вивчає закономірності виникнення, розвитку і функціонування моралі, її специфіку та роль в суспільстві. Предметом дослідження етики є мораль – одна із форм суспільної свідомості, як система принципів, норм, оцінок, правил, вимог, які виступають духовно-культурними механізмами регуляції поведінки людей.

Професійна етика – сукупність принципів, норм і правил, які є регуляторами поведінки представників окремих професій на основі загальнолюдських моральних цінностей з урахуванням особливостей професійної діяльності [3].

Сьогодні виділяють різні види професійної етики: педагогічна, медична, юридична, інженерна, журналістська, етика вченого, менеджера, підприємця тощо. Особливе місце серед них посідає педагогічна етика як самостійний компонент етичної науки. Предметом її дослідження виступають особливості педагогічної моралі, змісту принципів і етичних категорій, специфіка реалізації принципів моральності у сфері педагогічної діяльності [4].

Педагогічна етика оперує цілим рядом категорій. Перш за все, це *професійний педагогічний обов'язок*. У ньому містяться моральні вимоги суспільства до професії вчителя, його особистісних якостей, поведінки, відносин у всіх сферах педагогічної діяльності, а саме:

1. *Творчий підхід до праці*: оригінальний, нестандартний, нешаблонний, високоефективний підхід учителя до навчально-виховних завдань, збагачення теорії і практики навчання та виховання. Такий підхід сприятиме розвитку творчого потенціалу дітей і самого педагога та створенню нових зразків, нових моделей, еталонів тощо.

Визначаючи виняткову значущість творчості для розвитку особистості, Л. Виготський писав, що творчість – це діяльність людини, спрямована на створення нового: чи то речей зовнішнього світу, чи умовиводів або почуттів, властивих самій людині [1].

Творчість педагога виявляється насамперед у прагненні й умінні постійно вдосконалювати свою педагогічну майстерність; в умінні позбавлятися застарілих методів, прийомів, форм роботи та знаходити нові й більш досконаліші; в умінні творчо застосовувати передовий педагогічний досвід; постійно досліджувати свою діяльність.

Там, де панує рутинна, – писав В. Сухомлинський, – там немає місця творчості, там домінує сірість, буденність, формалізм, не розвивається думка, погіршується навчально-виховна робота. Одноманітна педагогічна діяльність педагога, по-перше, знищує його самого як особистість і як педагога, по-друге, губить мотивацію діяльності та самовдосконалення у вихованців і, по-третє, формує таких же сірих особистостей.

2. *Особлива вимогливість педагога до себе*: вона дає змогу відрефлексовувати свої дії, поведінку, усвідомлювати переваги, недоліки. Об'єктивна оцінка своєї особистості сприятиме професійному росту, самоудосконаленню. Відомий німецький педагог А.Дістервег говорив, що ніколи не даси іншому того, чого сам не маєш. Звідси висновок: ніколи не навчиш тому, чого сам не знаєш, ніколи не виховаєш у дітей ті якості, якими сам не володієш. Проявляючи високу вимогливість до себе, педагог буде показувати зразки організованості, пунктуальності, відповідальності, моральності взагалі та формувати їх у дітей.

3. *Постійне поповнення, розширення та поглиблення професійних знань, підвищення компетентності*: знань, умінь, навичок, критичних поглядів і оцінок; постійне самовдосконалення, формування високого рівня загальної культури. «Головне в житті – не самі знання, а та гармонія, яка виявляється, коли знання добре вміщені в душі, та філософія, яка визначає людину, її світогляд». – говорив А. Макаренко.

Говорячи про необхідність постійної роботи над собою, К. Ушинський переконливо стверджував: «Учитель до тих пір учитель, поки вчиться сам».

Відомий грузинський психолог Д. Узнадзе розробив вчення про функції вчителя і довів, що вчитель тоді потрібен дітям, коли вони знають менше, ніж він. За умови, коли діти знають більше вчителя, або їх знання дорівнюють знанням вчителя, він їм не потрібен.

Поповнення знань – професійний обов'язок педагога. Діалектика нашого життя така, що все змінюється, ніщо не стоїть на місці. Сьогодні прорив науки і техніки настільки великий, що залишатися осторонь інновацій з коліс отриманими знаннями та дипломами не можна. На допомогу педагогу приходить налагоджена система підвищення кваліфікації: інститути післядипломної

педагогічної освіти, курси, тренінги, майстер-класи тощо. Але найсуттєвішим фактором виступає самоосвіта. Педагог з честю і професійною гідністю, з великою відповідальністю перед собою, перед суспільством за довірених йому дітей, буде постійно поповнювати знання, розширювати ерудицію, підвищувати компетентність.

4. *Удосконалення педагогічної майстерності*. Майстерність – це найвищий рівень діяльності. Педагогічна майстерність – це досконале, творче виконання вчителем професійних функцій на рівні мистецтва; це синтез наукових знань, умінь, навичок, забарвлених особистісними якостями педагога. Педагогічна майстерність проявляється в педагогічній діяльності.

Підвищення майстерності, відточення її відбувається такими шляхами: формування гуманістичної спрямованості педагога: на дітей, методи та засоби впливу на них, на себе, на предмет, цілі навчання та виховання; оволодіння глибокими професійними знаннями, уміннями і навичками: з педагогіки, психології, свого предмета, методики його викладання, суміжних дисциплін та ін.; розширення, поглиблення та збагачення педагогічної ерудиції; розвиток педагогічних здібностей: дидактичних, організаційних, комунікативних, перцептивних, суєстивних, науково-пізнавальних, дослідницьких та ін.; оволодіння педагогічною технікою: мовлення, спілкування, навчання, виховання, міміки і пантоміміки; формування культури зовнішнього вигляду, умінь саморегуляції тощо.

5. *Повага і вимогливість у ставленні до дітей і їх батьків*.

Український педагог А. Макаренко визначив принцип виховання дітей «Поєднання поваги й вимогливості». З одного боку – якомога більше поваги до дитини, з іншого – вимогливість на основі поваги. Без поваги – першооснови, фундаменту педагогічної взаємодії не може бути вимогливості, вірніше, вона може бути, але в такому випадку скотиться до диктату, авторитаризму, насильницької педагогіки, яка руйнує психіку і душу дитини, оскільки формує комплекс неповноцінності, або ж, спротив, жорстокість.

Повага сприяє формуванню почуття власної гідності, впевненості, відчуття особистісної і суспільної значущості. Повага надихає, окриляє, стимулює, викликає позитивні почуття та емоції, які, з точки зору психології, сприяють трансформації вимог дорослих у особистісно значущі потреби, задоволення яких підіймає дитину на нові щаблі її розвитку.

6. *Уміння вирішувати складні ситуації, з'ясувати причинно-наслідкові зв'язки*. Причина і наслідок – одна з шести пар філософських категорій. Педагогічна діяльність – це особлива тонка сфера людських відносин, в якій в тісному взаємозв'язку в безперервному процесі виявляються причини і наслідки. Але наслідки – це, образно кажучи, надводна частина айсбергу, це те, що на поверхні, що бачимо, чуємо, до чого доторкуємося в тактильному контакті.

Щоб прийняти правильне рішення, вирішити ситуацію, допомогти дитині, педагогу треба відчутти, вивчити, дослідити, з'ясувати підводну частину, іншими словами, встановити причини, мотивацію дій, вчинків, поведінки дітей тощо.

Оцінка тільки поверхневої частини у педагогічній діяльності призводить до непроцесних помилок, складних конфліктних ситуацій в емоційно-особистісній сфері, які надовго порушують взаємовідносини, руйнують психіку, душу і серце як педагога, так і дитини.

7. *Уміння попереджувати конфлікти та правильно їх вирішувати, якщо вже вони виникли.* Конфлікт (латин. походження) – зіткнення протилежних інтересів, поглядів, серйозні розбіжності, гострі суперечки. На жаль, в педагогічній діяльності конфлікти, як невідповідність позицій педагога та дитини, – нерідкісне явище.

Звісно, що попередити конфлікт легше, ніж вирішувати його. А щоб запобігти, попередити, треба, знову ж таки, з'ясувати внутрішню позицію учасників, те, що приховане – причини.

Існує ціла низка причин появи конфліктів. Науковці виділили вікові групи і встановили причини, які спричиняють гострі суперечки в кожній з них.

Група вчених під керівництвом академіка В. Ядова досліджували питання, що є першоосновою тієї чи іншої поведінки дитини, і встановили, що такою першопричиною завжди виступає потреба, яка домінує на даний момент. Слова К. Ушинського про те, що, перш, ніж виховувати дітей у всіх відношеннях, педагогіка повинна вивчити їх у всіх відношеннях, завжди були, є і будуть своєрідним дороговказом для педагогів. Знаючи актуальні та вікові потреби дітей, учитель зможе прогнозувати, запобігати, попереджувати ті, чи інші дії, в тім числі і конфлікти, вчинки, поведінку та ефективно на них впливати. Але для цього треба вивчати дітей, знати їх потреби як вікові, так і актуальні. Педагог має бути обізнаним з основами конфліктології, щоб попереджувати конфлікти та правильно їх вирішувати, якщо уже вони виникли.

Глибоке усвідомлення вчителем сукупності вимог педагогічного обов'язку сприяє доцільному вибору засобів впливу, взаємодії відповідно моральним нормам.

До категорії педагогічної етики відноситься і *педагогічна справедливість*. Справедливість у педагогічній моралі – це своєрідне мірило об'єктивності та моральної вихованості вчителя. Видатний український педагог-гуманіст В. Сухомлинський писав, що справедливість – це основа довіри дитини до вихователя. Немає абстрактної справедливості – поза індивідуальністю, поза особистими інтересами, пристрастями і поривами. Щоб бути справедливим, треба до тонкощів знати духовний світ кожної дитини [6].

Сучасні дослідження проблеми вчителя та його підготовки свідчать, що більшість дітей хочуть бачити поруч із собою доброго, справедливого, з гарним настроєм, веселого, оптимістичного вчителя, який знає свій предмет і вміє навчати. Скоріше всього, діти називали ті якості педагогів, яких бракує у вчителів (гарний настрій, радість тощо), що працюють з ними. Справедливість серед них посідає високий рейтинг.

Відомий педагог І. Синиця, на основі результатів своїх досліджень, переконливо стверджує, що важливою рисою педагога є справедливість. «Для абсолютної більшості учнів улюблений учитель – справедливий учитель. Чуйність дітей до

справедливості і несправедливості надзвичайна. Якщо вчитель знає свій предмет, уміє його подати, зацікавити та до того ще й справедливий, – авторитет його високий, йому діти можуть простити відсутність якихось якостей («зате він справедливий»). Якщо ж педагог має репутацію несправедливого, діти не вибачать йому й самих незначних помилок. Несправедливість вчителя ніякими іншими якостями не компенсується» [5, с. 63].

Сучасна медицина встановила, що переживання дитиною протягом тривалого часу несправедливості з боку педагога призводить до появи такого дидактогенного захворювання, як шкільний невроз. Несправедливість породжує й образи, які, в свою чергу, погіршують фізичне і психічне здоров'я, спричиняють конфлікти, гублять взаєрозуміння і довіру між педагогом і дитиною, підривають авторитет навчального закладу. Тому педагог завжди й у всьому повинен бути справедливим.

Важливою етичною категорією є *педагогічна честь і гідність*. Поняття честі, як і гідності в етиці розкривається з двох боків: як людина ставиться до самої себе і як до неї ставляться люди та як її оцінюють (честь); відповідність якостей людини запитам суспільства та самооцінка людини суспільної та особистісної значущості (гідність).

Педагогічна честь і гідність виражають не тільки усвідомлення вчителем своєї значущості, а й суспільне визнання його якостей, досягнень, педагогічної праці. Порушення педагогом вимог суспільства до нього, до його діяльності означає невиконання ним професійного обов'язку та зневажливе ставлення до професійної честі й гідності, які передбачають прагнення підтримувати гарну репутацію, престиж, добру славу ставленням до своєї праці та безпосередньо своєю нахненною творчою діяльністю. Тому честь і педагогічна гідність тісно пов'язані з педагогічною майстерністю та з виконанням педагогом свого професійного обов'язку. Висока майстерність забезпечує результативність праці, що укріплює гідність педагога та сприяє високій суспільній оцінці професійних досягнень, що є вираженням честі.

Педагогічна совість – компонент педагогічної етики. Совість – це внутрішній регулятор поведінки людини.

Совість у педагогічній діяльності виступає саморегулятором діяльності вчителя, вираженням його внутрішньої етичної культури. Вона орієнтує його на відповідальне виконання своїх обов'язків, на розвиток особливої педагогічної інтуїції (не тільки розуміти, усвідомлювати, але й відчути душею, серцем), на об'єктивну оцінку своїх якостей, ставлення, своєї праці, на створення найсприятливіших умов для всебічного та гармонійного розвитку дітей, на постійне самовдосконалення.

З поняттям совість тісно пов'язане почуття сорому. Вчені вважають, що сором є моральним барометром совісті і класифікують його як внутрішній гнів, який має активний характер. Він не дає спокою справжньому педагогу, коли той проявив нетактовність, припустився помилки. Незадоволеність собою сприяє пошуку шляхів

виправлення промахів та удосконаленню професійної майстерності.

Педагогічна совість – це проявлення вчителем відповідальності не тільки за свої слова, вчинки, поведінку, діяльність, а й за дітей, яких навчає та виховує, за їх моральні устої, життєві позиції, їх майбутнє життя та діяльність.

Наступною важливою категорією педагогічної етики є *педагогічний авторитет*. Авторитет (латин. походження) в перекладі означає: гідність, сила, влада, вплив. В Українському педагогічному словнику авторитет учителя пояснюється як загально визнана учнями та їх батьками значущість достоїнств учителя й заснована на цьому сила виховного впливу на дітей. До таких достоїнств належать: висока духовність, культура, інтелігентність, ерудиція, високі моральні якості, педагогічна майстерність [2, с. 14].

Таким чином, педагогічний авторитет – моральний статус педагога серед дітей, їх батьків, колег, в основі якого – визнання його моральної гідності, професіоналізму, майстерності. Педагогу зі справжнім авторитетом довіряють, до його слів, порад прислуховуються, його дії, вчинки наслідують. Його взаємодія з дітьми володіє потужною впливовою силою.

Укладач словника С. Гончаренко зазначає, що ставлення до авторитетного педагога залежить і від віку дітей: в ранньому дитинстві та в молодшому шкільному віці діти повністю підкорюються авторитету вчителя, а по мірі дорослішання більш свідомо розпочинають сприймати та оцінювати його якості, властивості, поведінку, – все, що й створює авторитет в очах дітей: ерудицію, культуру, знання, компетентність, педагогічний такт тощо [2].

Відмінності у ставленні дітей до авторитету вчителя психологи пояснюють психологічними віковими особливостями, зокрема, наскільки педагог задовольняє провідні вікові потреби дітей.

Авторитет педагога – це його гуманна зброя, надійний помічник і особистісно орієнтований педагогічний засіб. Але з'являється він не одразу. Дуже швидко можна завоювати дешевий авторитет, який не володіє потужною виховуючою силою і з часом розсипається [4; 7].

Виступаючи перед студентами МНУ ім. В.О. Сухомлинського на занятті з методики виховної роботи, досвідчений педагог Л. Косвінцева давала студентам мудрі поради, сутність однієї з них – не поспішати завойовувати дешевий

авторитет шляхом заниження вимог, завищення оцінок, надання всездозволеності дітям тощо. На справжній авторитет, – говорила вчителька, – треба попрацювати не менше п'яти років, і тільки тоді авторитет буде працювати на вчителя.

Вітчизняний педагог К. Ушинський говорив, що у вихованні все повинно ґрунтуватися на особистості вихователя, тому що виховна сила вливається тільки з живого джерела людської особистості. Ніякі статuti і програми, ніякий штучний організм закладу, як би хитро він не був би придуманий, не може замінити особистість у справі виховання. Слова видатного педагога підтверджують зміст педагогічної аксіоми: все залежить від особистості педагога, його майстерності, морально-етичних якостей, педагогічного авторитету.

На основі вищезазначеного, можна зробити висновок, що умовами формування етичної культури педагога є:

- сумлінне виконання вчителем свого професійного обов'язку;
- проявлення педагогічної справедливості у відносинах з дітьми, їх батьками, колегами;
- дотримання педагогом педагогічної честі і гідності;
- проявлення вчителем відповідальності за себе (слова, вчинки, ставлення тощо) і за дітей (їх вчинки, поведінку, життя), тобто, – педагогічної совісті;
- завоювання та підтримка справжнього педагогічного авторитету.

Висновки і пропозиції. Педагогічна етика розглядається як регулятор взаємодії педагога з дітьми, визначає характер їх взаємовідносин та морально-гуманістичні якості педагога. До її складових входять такі поняття як професійний педагогічний обов'язок, педагогічна справедливість, педагогічна честь і гідність, педагогічна совість та педагогічний авторитет. Кожна з них має свою сутнісну характеристику та є частиною надійного й міцного етичного фундаменту педагога. Від дотримання вчителем етичних норм у взаємовідносинах з дітьми залежить їх фізичний, психічний та моральний розвиток.

У статті розглянуто питання складових педагогічної етики, визначено умови формування етичної культури педагога. Потребують дослідження й інші аспекти педагогічної етики, зокрема, шляхи розвитку етичної культури вчителя та інші.

Список літератури:

1. Выготский Л.С. Педагогическая психология / Л.С. Выготский / под ред. В.В. Давыдова. – М. : Педагогика, 1991. – 480 с.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К. : Либідь, 1977. – 376 с.
3. Малахов В.А. Етика: Курс лекцій: Навч. посібник. – 3-тє вид. / В.А. Малахов. – К. : Либідь, 2001. – 384 с.
4. Писаренко В.И., Писаренко И.Я. Педагогическая этика: Кн. для учителя. – 3-е изд., доп. и перераб. / В.И. Писаренко, И.Я. Писаренко. – Мн. : Нар. асвета, 1986. – 240 с.
5. Сеница И.Е. О такте и мастерстве: Беседы с молодыми педагогами / И.Е. Сеница. – К. : Рад. школа, 1976. – 168 с.
6. Сухомлинский В.О. Сердце отдаю детям / В.О. Сухомлинский. – К. : Рад. школа, 1977. – 384 с.
7. Чернокозова В.Н., Чернокозов И.И. Этика учителя / В.Н. Чернокозова, И.И. Чернокозов. – К. : Рад. школа, 1973. – 174 с.

Стельмах Н.В.

Николаевский государственный университет имени В.А. Сухомлинского

ПРОФЕССИОНАЛЬНАЯ ЭТИКА КАК СОСТАВНАЯ ДЕОНТОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ПЕДАГОГА

Аннотация

Исследовано теоретические вопросы педагогической этики. Обосновано актуальность темы. Подано генезис развития этических проблем на протяжении многих столетий. Раскрыто сущность основных категорий педагогической этики. Определены условия развития этического поведения педагога.

Ключевые слова: этика, педагогическая этика, профессиональный долг, педагогическая справедливость, педагогическая честь и совесть, педагогический авторитет.

Stelmach N.V.

Mykolayiv National University named after V.O. Suhomlynsky

PROFESSIONAL ETHICS AS A COMPONENT OF DEONTOLOGICAL CULTURE OF A TEACHER

Summary

Theoretical questions of pedagogical ethics are investigated. The urgency of the topic is proved. The genesis of the development of ethical issues for many centuries is traced. The essence of the main categories of pedagogical ethics is discovered. The conditions for the development of ethical behaviour of a teacher are determined.

Keywords: ethics, pedagogical ethics, professional duty, educational equity, educational honor and conscience, pedagogical authority.